6. Architektura procesoru – předávání řízení, instrukce bitových operací, ostatní instrukce

BT, BTS, BTR, BTC, BSF, BSR instrukce pro práci s bity

BT, BTS, BTR, BTC instrukce pro práci s bity

```
    BT/BTS/BTR/BTC r16/32,r16/32
    BT/BTS/BTR/BTC r16/32,imm16/32
    BT/BTS/BTR/BTC m16/32,r16/32
    BT/BTS/BTR/BTC m16/32,imm16/32
```

```
BT AX,BX
BTS EBX,EDI
BTC dword [ptr1], 5
BTR dword [ptr2], EAX
```

```
BT/BTS/BTR/BTC dest,src

(Bit Test and Set/Reset/Complement)

CF = dest[src];

dest[src] = 1;

dest[src] = 0;

dest[src] = ~dest[bit src];
```

Uloží hodnotu bitu ležícího v cílovém operandu na pozici dané zdrojovým operandem do příznaku CF (ostatní příznaky jsou nedefinovány).

BTS – zároveň nastaví tento bit na 1 BTR – zároveň nastaví tento bit na 0 BTC – zároveň invertuje tento bit

```
r16 ∈ {AX,BX,CX,DX,SI,DI,BP,SP}, r32 ∈ {EAX,EBX,ECX,EDX,ESI,EDI,ESP,EBP}
mem = paměť, imm = přímý operand (konstanta)
```

BSF, BSR

instrukce pro práci s bity

- 1. BSF/BSR r16/32, r16/32
- 2. BSF/BSR r16/32, mem16/32

Nalezení prvního nenulového bitu zleva/zprava ve zdrojovém operandu.

```
BSF/BSR dest,src (Bit Scan Forward/Reverse)
ZF=1;
for(int i=0; i < sizeof(src); i++) {
  for(int i=sizeof(src); i >= 0; --i) {
    if (src[bit i] == 1) {
        ZF = 0; dest = i; break;
    }
}
```

```
BSF AX,BX
BSR EBX,EDI
BSF ECX,[ptr1]
BSR BX,0x0100 nelze!!!
```

LEA, XLATB, NOP ostatní instrukce

LEA

aritmetická instrukce

1. LEA r16/32, mem16/32

```
LEA dest,src (Load Effective Address)
dest = effective address of src;
```

```
LEA AX,[BP + 6] ... AX = BP + 6

LEA EBX,[ESI + 1000] ... EBX = ESI + 1000

LEA ECX,[EAX + 4*EBX + 10]... ECX = EAX + 4*EBX + 10
```

Vyčíslí efektivní adresu danou druhým operandem a uloží vypočítanou hodnotu adresy do cílového registru.

XLATB přenosová instrukce

1. XLATB

```
XLATB (Table Look-up Translation)
AL = DS:[EBX + ZeroExtend(AL)];
```

Do AL vloží hodnotu z paměti uloženou na adrese EBX zvýšené o původní obsah registru AL.

NOP prázdná operace

1. NOP

NOP ~ XCHG EAX, EAX.

```
NOP (No Operation)
tmp = EAX;
EAX = tmp;
```

PUSH/POP, PUSHA/POPA, PUSHAD/POPAD, PUSHF/POPF, PUSHFD/POPFD

přenosové instrukce

Zásobník

- zásobník je část paměti, na vrchol zásobníku ukazuje SS:ESP
 - budeme pracovat pouze s ESP
- se zásobníkem pracují instrukce PUSH a POP
 - PUSH hodnota uloží hodnotu na vrchol zásobníku
 - sníží hodnotu ESP o 4 byty (SUB ESP, 4)
 - na adresu ESP uloží hodnotu (MOV dword [ESP], hodnota)
 - POP dest odstraní hodnotu z vrcholu zásobníku a uloží ji do cílového operandu
 - přečte hodnotu z adresy ESP a uloží ji do cíle (MOV dest, [ESP])
 - zvýší hodnotu ESP o 4 byty (ADD ESP, 4)
- ze zásobníku lze číst jako z jakékoliv jiné paměti (tedy ne jen z vrcholu)

```
MOV EAX, [ESP] ... přečte hodnotu z vrcholu zásobníku (a nechá ji tam)
POP EAX ... přečte hodnotu z vrcholu zásobníku (a odstraní ji = zvýší ESP o 4)
MOV EBX, [ESP+4] ... přečte hodnotu, které předchází hodnotě na vrcholu
```

PUSH src

(Push word/doubleword onto the stack) – implicitně ukládá 32bitů

- 1. PUSH (s)reg16/reg32
- 2. PUSH mem16/32
- 3. PUSH imm8/16/32

POP src

(Pop word/doubleword from the stack)

- 1. POP (s)reg16/reg32
- 2. POP mem16/32

```
r8 ∈ {AL,BL,CL,DL,AH,BH,CH,DH},
r16 ∈ {AX,BX,CX,DX,SI,DI,BP,SP},
r32 ∈ {EAX,EBX,ECX,EDX,ESI,EDI,ESP,EBP},
sreg ∈ {CS,DS,ES,FS,GS,SS},
(s)reg16 = reg16 U sreg,
mem = paměť, imm = přímý operand (konstanta)
```

- Implicitně ukládá/čte 32 bitů, pokud nevynutíme 16 bitů prefixem – snažíme se toho vyvarovat = ve 32bitovém režimu nepoužíváme PUSH/POP reg16:
 - je to nesystémové, znepřehlední to program, vnáší to chyby do programu
- Dvojice PUSH/POP může sloužit k uložení a obnovení obsahu registru.

PUSH EAX POP EAX

• Pozor na zachování pořadí:

PUSH EBX
PUSH ECX
...
POP ECX

POP EBX

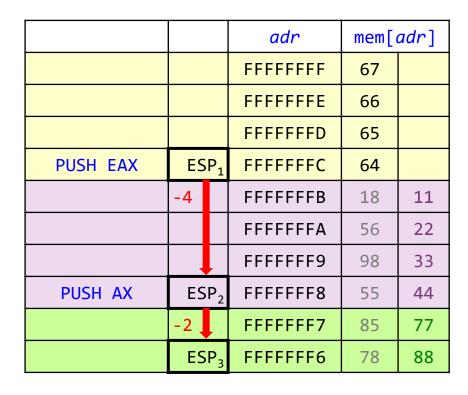
PUSH src

```
if (sizeof(src) == 16) {
   ESP = ESP - 2;
   mem[ESP] = SignExtend(src);
} else {
   ESP = ESP - 4:
   mem[ESP] = SignExtend(src);
```

```
PUSH ECX
PUSH BX
PUSH dword 0x0100
PUSH dword [0x0100]
```

Pokud chceme posunout vrchol zásobníku (~ rezervovat místo na zásobníku), můžeme přímo modifikovat ukazatel na vrchol zásobníku ESP:

SUB ESP,4


```
EAX = 11 22 33 44
ESP_1 = FF FF FC
    PUSH EAX
  byte [ESP<sub>2</sub>] = 44
```

POP dst

```
if (sizeof(dst) == 16) {
    dst = (word) mem[ESP];
    ESP = ESP + 2;
} else {
    dst = (dword) mem[ESP];
    ESP = ESP + 4;
}
```

```
POP ECX
POP BX
POP dword [0x0100]
POP 0x0100 nelze!!!
```

Pokud chceme odebrat ("zahodit") hodnotu z vrcholu zásobníku, můžeme přímo modifikovat ukazatel na vrchol zásobníku ESP:

ADD ESP,4

Takto lze "zahodit" i více hodnot:

ADD ESP,n

			adr	mem[adr]
			FFFFFFF	67
			FFFFFFE	66
			FFFFFFD	65
	ESP ₁		FFFFFFC	64
	+4		FFFFFFB	11
			FFFFFFA	22
			FFFFFF9	33
POP EAX	ESP ₂		FFFFFF8	44
	+2		FFFFFF7	77
POP AX	ES	SP ₃	FFFFFF6	88

Zásobník - příklady

PUSH dword 10
POP EAX
PUSH dword -1
PUSH dword 6
PUSH EAX
MOV ECX,[ESP]
MOV EDX,[ESP+4]
POP EBX
PUSH dword 55
MOV [ESP],100
POP EAX

adr	mem[adr]
FFFFFFF	
FFFFFFE	
FFFFFFD	
FFFFFFC	
FFFFFFB	
FFFFFFA	
FFFFFF9	
FFFFFF8	
FFFFFFF7	
FFFFFF6	
FFFFFF5	
FFFFFFF4	
FFFFFFF3	
FFFFFFF2	
FFFFFFF1	
FFFFFF6	

PUSHA/POPA/PUSHAD/POPAD PUSHF/POPF/PUSHFD/POPFD přenosové instrukce, instrukce pro práci s příznaky

Implicitně ukládá/čte 32 bitů, pokud nevynutíme 16 bitů prefixem.

- PUSHAD/POPAD uloží/načte obsah všech registrů pro obecné použití na zásobník/ze zásobníku
- PUSHFD/POPFD uloží/načte obsah všech registru EFLAGS na zásobník/ze zásobníku

PUSHA(D)

PUSH (E)AX

PUSH (E)CX

PUSH (E)DX

PUSH (E)BX

PUSH original (E)SP

PUSH (E)SI

PUSH (E)DI

PUSHF(D)

PUSH (E)FLAGS

POPA(D)

POP (E)DI

POP (E)SI

(E)SP += (4) 2

POP (E)BX

POP (E)DX

POP (E)CX

POP (E)AX

POPF(D)

POP (E)FLAGS

CALL/RET INT/IRET

instrukce předávání řízení

CALL (nepodmíněný skok – volání)

- volání je skok, který ukládá na zásobník návratovou adresu
- volání uvnitř jednoho (kódového) segmentu (mění se pouze EIP):
 - blízký (near jump) = skok v rámci aktuálního segmentu
- volání do jiného (kódového) segmentu (mění se CS a EIP):
 - vzdálený (far jump)
- volání dále může být
 - přímý (direct) x nepřímý (indirect)

```
    CALL rel ... relativní, přímé, blízké
    CALL reg ... absolutní, nepřímé, blízké
    CALL [mem] ... absolutní, nepřímé, blízké/vzdálené
    CALL seg:ofs ... absolutní, přímé, vzdálené
```

```
CALL near rel
PUSH EIP
EIP += rel;
```

```
CALL near reg/[mem]
PUSH EIP
EIP = reg/[mem];
```

```
CALL far seg:ofs/[mem]
PUSH ZeroExtend32(CS)
PUSH EIP
CS = seg/[mem+4];
EIP = ofs/[mem];
```

RET/RETF imm (nepodmíněný skok – návrat - return)

- návrat je skok, který předává řízení na adresu uloženou na zásobníku – RET = blízký, RETF = vzdálený
- volitelný operand udává, kolik má být po návratu "uklizeno" ze zásobníku bytů (== o kolik bytů má být zvýšena hodnota ESP)
 - 1. RET/RETF
 - 2. RET/RETF imm16

RET

POP EIP

RETF

POP EIP

POP CS

RET n

POP EIP

ADD ESP,n

RETF n

POP EIP

POP CS

ADD ESP,n

CALL a RET tvoří funkční dvojici:

- CALL
 - uloží návratovou adresu (=adresa instrukce následující za CALL) na zásobník
 - skočí na zadanou adresu
- RET
 - přečte adresu, kam skočit z vrcholu zásobníku
 - skočí na přečtenou adresu

INT n + IRET (nepodmíněný skok – volání přerušení a návrat)

- přerušení (Interrupt INT) je vzdálený skok, který ukládá na zásobník (vzdálenou) návratovou adresu a příznaky
- návrat z přerušení (Interrupt Return IRET) je skok, který předává řízení na vzdálenou adresu uloženou na zásobníku
 - 1. INT imm8
 - 2. INT3 ... 1bytová varianta INT 3
 - 3. INTO

```
INT n/INT3 (... INT 3)/INTO (... INT 4)
PUSHFD
PUSH ZeroExtend32(CS)
PUSH EIP
CS = segment adresy přerušení n
EIP = ofset adresy přerušení n
```

1. IRET

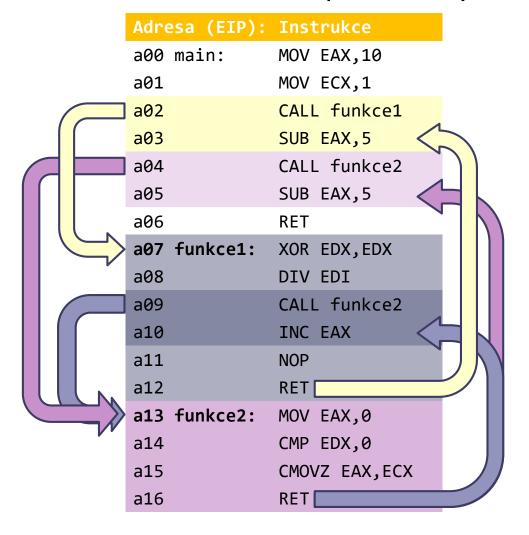
IRET
POP EIP
POP CS
POPFD

INT a IRET tvoří funkční dvojici, podobně jako CALL a RET, rozdíl = ukládá stav příznakového registru a je pouze vzdálený.

Volání funkcí

Volání funkce/návrat z funkce

- volání funkce = nepodmíněný skok volání CALL
- návrat z funkce = nepodmíněný skok návrat RET

ADRESA	mem[ADRESA]
FFFFFFF	
FFFFFFE	
FFFFFFD	
FFFFFFC	
FFFFFFB	
FFFFFFA	
FFFFFF9	
FFFFFF8	
FFFFFFF7	
FFFFFF6	
FFFFFF5	
FFFFFFF4	: : : :
FFFFFFF3	
FFFFFFF2	
FFFFFFF1	
FFFFFF6	· · · ·
••••••••••••••••••••••••••••••••••••••	•••

Předávání parametrů funkcím

- Funkce ke své činnosti potřebují parametry => voláme-li funkci, musíme jí předat parametry. Jak?
- Parametry předáváme funkci:
 - v globálních proměnných (paměť)
 - globální proměnné = jakákoliv změna, kterou na nich funkce provede, se projeví globálně => musíme dávat pozor
 - v registrech
 - registry ~ globální proměnné (problémy viz výše)
 - málo registrů => musím uchovat jejich obsah (bere paměť a čas procesoru)
 - na zásobníku (= paměť, ale lokální)
 - řeší problém globálnosti = jejich změna se neprojeví po ukončení funkce se parametry ze zásobníku "uklidí"
- Předávání parametrů přes zásobník je nejčastěji používaná metoda předávání parametrů.

Předávání parametrů a výsledků přes registry

- registr ~ globální proměnná => platí všechna rizika spojená s použitím registrů
 - změna registru ve volané funkci = zničení obsahu pro volajícího
- musíme jednoznačně definovat, ve kterých registrech jsou vstupy a výstupy funkce

		Adresa	(EIP):	Inst	trukce	
		a00 mai	.n:	MOV	EBX,0	
		a01	_	MOV	EAX,100	
		a02		MOV	EDI,10	
		a03		CALI	_ funkce1	
		a04		CMP	EAX,10 <	1
		a05		MOV	ECX,1	
		a06		CMO\	/Z EBX,ECX	
(\Rightarrow	a07		RET		Ш
		a08 fur	kce1:	XOR	EDX,EDX	Ш
		a09		DIV	EDI	Ш
		a10		ADD	EDI,1	Ш
		a11		INC	EAX	
		a12		RET		

 Funkce "funkce1" má jeden parametr a ten je uložen v registru EDI

```
EDI = ?, EAX = ?, EBX = ?
```

 Změna obsahu registru EDI ve funkci znamená změnu obsahu registru EDI všude

Přechodné uložení obsahu registrů

- obsahy registrů stále jsou (a vždy budou) globální řešení = přechodné "uchování" obsahu registrů na zásobníku
 - schováme obsah registrů, které měníme (pozor na pořadí PUSH/POP)
 - nebo schováme obsah všech registrů (pro líné PUSHAD/POPAD)
 - Ize schovat i obsah příznakového registru (PUSHFD/POPFD)

Adresa	(EIP):	Instrukce	
a00 mai	n:	MOV EAX,10	
a01		MOV EDI,10	
a02		CALL funkce1	
a03		CMP ECX,10	
a04		MOV ECX,-1	1)
a05		CMOVZ EBX,ECX	
a06		RET	
a07 fun	kce1:	PUSH EDX	Ш
a08		PUSH EAX	Ш
a09		XOR EDX, EDX	Ш
a10		DIV EDI	Ш
a11		POP EAX	
a12		POP EDX	
		RET	
	a00 mai a01 a02 a03 a04 a05 a06 a07 fun a08 a09 a10 a11	a00 main: a01 a02 a03 a04 a05 a06 a07 funkce1: a08 a09 a10 a11	a01 MOV EDI,10 a02 CALL funkce1 a03 CMP ECX,10 a04 MOV ECX,-1 a05 CMOVZ EBX,ECX a06 RET a07 funkce1: PUSH EDX a08 PUSH EAX a09 XOR EDX,EDX a10 DIV EDI a11 POP EAX a12 POP EDX

Pozor na pořadí PUSH/POP:

 Co se stane, když pořadí PUSH/POP změním?

ADRESA	mem[ADRESA]
FFFFFFF	
FFFFFFE	
FFFFFFD	
FFFFFFC	
FFFFFFB	
FFFFFFA	
FFFFFF9	
FFFFFF8	
FFFFFFF7	
FFFFFF6	
FFFFFF5	
FFFFFFF4	
FFFFFF3	

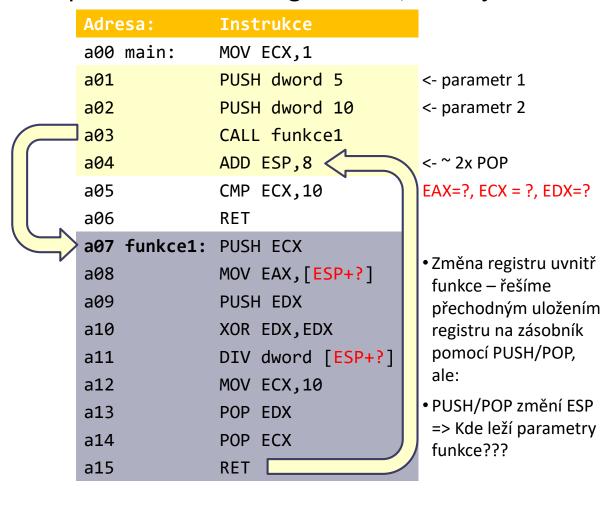
Předávání parametrů přes zásobník 1.

- Registrů je málo:
 - Kam uložit více parametrů než je počet registrů? Na zásobník.
- Na zásobník uložíme parametry, které chceme předat funkci:
 - Kde jsou parametry? Jak se k nim dostat? Pomocí ukazatele ESP?
- Po návratu z funkce musíme ze zásobníku "uklidit" parametry
- Obsahy registrů stále jsou (a vždy budou) globální myslete na to!

	Adresa:	Instrukce		ADRESA	mem[ADRESA]
	a00 main:	MOV ECX,1		FFFFFFF	
	a01	PUSH dword 5	<- parametr 1	FFFFFFE	
	a02	PUSH dword 10	<- parametr 2	FFFFFFD	
	a03	CALL funkce1		FFFFFFC	
	a04	ADD ESP,8	<- ~ 2x POP	FFFFFFB	
	a05	CMP ECX,10	EAX=?, ECX = ?, EDX=?	FFFFFFA	
	a06	RET		FFFFFFF9	
	a07 funkce1:	MOV EAX,[ESP+8]		FFFFFFF8	
•	a08	XOR EDX, EDX	registry jsou globální –	FFFFFFF7	
	a09	DIV dword [ESP+4]	když je změním zde, zůstanou změněné i	FFFFFF6	
	a10	MOV ECX,10	po návratu z funkce	FFFFFF5	
	a11	RET	·	FFFFFFF4	
				FFFFFFF3	

Předávání parametrů přes zásobník 2.

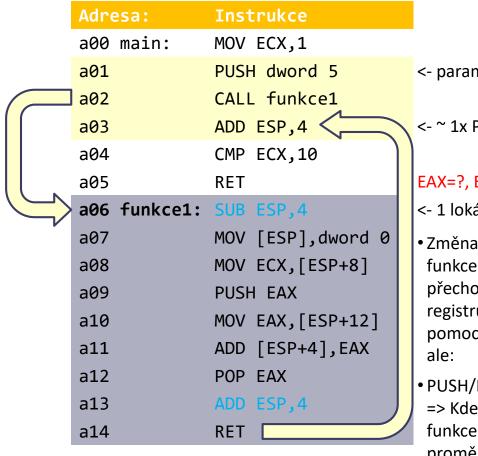
 PUSH/POP umožní zachovat původní obsah registrů, ale jejich použití uvnitř těla funkce způsobí problémy s adresováním parametrů prostřednictvím registru ESP, které jsou na zásobníku

ADRESA	mem[ADRESA]
FFFFFFF	
FFFFFFE	
FFFFFFD	
FFFFFFC	
FFFFFFB	
FFFFFFA	
FFFFFF9	
FFFFFF8	
FFFFFF7	
FFFFFF6	
FFFFFF5	
FFFFFFF4	: : : :
FFFFFFF3	
FFFFFFF2	
FFFFFFF1	
FFFFFF6	· · · ·
FFFFFEF	: : :

Lokální proměnné

vytvoření za běhu programu na zásobníku = rezervování místa na zásobníku podle jejich počtu, např.: 3 proměnné ~ 3*4 = 12 bytů: SUB ESP,12 = posune vrchol zásobníku o 12 bytů dále

<- parametr 1

<- ~ 1x POP

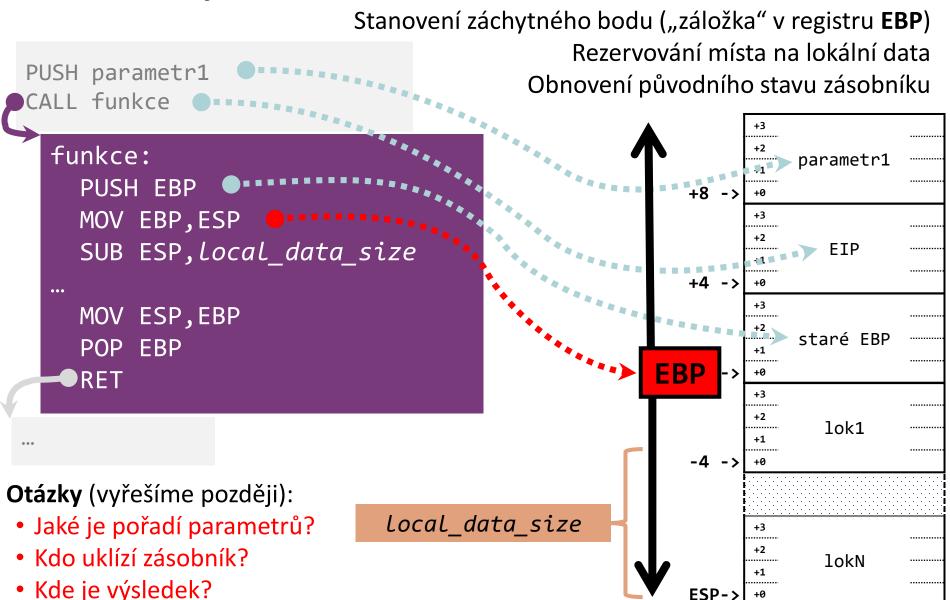
EAX=?, ECX = ?, EDX=?

<- 1 lokální proměnná

- Změna registru uvnitř funkce – řešíme přechodným uložením registru na zásobník pomocí PUSH/POP,
- PUSH/POP změní ESP => Kde leží parametry funkce a lokální proměnné???

ADRESA	mem[ADRESA]
FFFFFFF	
FFFFFFE	
FFFFFFD	
FFFFFFC	
FFFFFFB	
FFFFFFA	
FFFFFF9	
FFFFFF8	
FFFFFFF7	
FFFFFF6	
FFFFFF5	
FFFFFFF4	
FFFFFFF3	
FFFFFFF2	
FFFFFFF1	· •
FFFFFF6	

Zásobníkový rámec

Volání funkce s parametry – postup

- pojmy
 - volající (calling): ten, kdo volá funkci instrukcí CALL
 - volaný (called, calee): ten, kdo je volán = volaná funkce
- volající uloží na zásobník parametry například instrukcí PUSH
- volající použije instrukci CALL a volaný přebírá řízení:
 - funkce s parametry vytvoří zásobníkový rámec
 - 1. uloží obsah registru EBP na zásobník
 - 2. do registru EBP zkopíruje obsah registru ESP
 - 3. lokální data = snížíme obsah registru ESP o počet bytů, které tato data zabírají (= rezervujeme si prostor na zásobníku = v paměti)
 - 4. přístup k parametrům: [EBP + posunutí]
 - 5. přístup k lokálním datům: [EBP posunutí]
 - 6. volitelně uložíme obsah registrů, které měníme
 - 7. jakmile volaný ukončí činnost, obnoví uložené registry a hodnotu ESP a EBP a provede návrat instrukcí RET nebo RET n (dle **konvence volání**)
- po návratu z funkce je nutné uklidit po volání zásobník = odstranit parametry, které jsme tam vložili – buď uklízí volaný při návratu z funkce (instrukcí RET n) nebo volající (např. zvýšením hodnoty ukazatele ESP)

ENTER lok, nl

(Make stack frame for procedure parameters)

1. ENTER imm16, imm8

LEAVE

(High level procedure exit)

1. LEAVE

imm = přímý operand (konstanta)

```
PUSH EBP
MOV EBP,ESP
SUB ESP,12
...

MOV ESP,EBP
POP EBP
```

```
ENTER lok,nl
PUSH EBP; tmpESP = ESP;
for (int i = 1; i < nl; i++) {
   PUSH [EBP-4*i];
}
EBP = tmpESP; ESP = ESP - lok;</pre>
```

```
LEAVE

ESP = EBP;

POP EBP;
```

```
PUSH EBP
MOV EAX, ESP
ENTER 8,2
PUSH dword [EBP-4]
MOV EBP, EAX
SUB ESP, 8
...
MOV ESP, EBP
POP EBP
```

Knihovna RW32-2015: výstup

Jméno funkce	Vstup	Mění registr	Popis činnosti
WriteNewLine			vypíše konec řádku (skok na další řádek)
WriteChar	AL		vypíše znak uložený v registru AL
WriteInt8/WriteUInt8	AL		vypíše číslo se znaménkem/bez znaménka uložené v registru AL
WriteInt16/WriteUInt16	AX		vypíše číslo se znaménkem/bez znaménka uložené v registru AX
WriteInt32/WriteUInt32	EAX		vypíše číslo se znaménkem/bez znaménka uložené v registru EAX
WriteBin8/WriteBin16/ WriteBin32	AL/AX/EAX		vypíše 8/16/32-bitové číslo v binární formě
WriteFloat	EAX		vypíše 32bitové číslo v plovoucí řádové čárce
WriteDouble	st0		vypíše 64bitové číslo v plovoucí řádové čárce
WriteString	ESI		vypíše řetězec ukončený 0 uložený na adrese ESI
WriteFlags	EFLAGS		vypíše příznakový registr

Knihovna RW32-2015: vstup

Jméno funkce	Vstup	Mění registr	Popis činnosti
ReadChar		AL	načte z klávesnice znak do registru AL
ReadInt8/ReadUInt8		AL	načte z klávesnice do registru AL číslo se znaménkem/bez znaménka
ReadInt16/ReadUInt16		AX	načte z klávesnice do registru AX číslo se znaménkem/bez znaménka
ReadInt32/ReadUInt32		EAX	načte z klávesnice do registru EAX číslo se znaménkem/bez znaménka
ReadFloat		EAX	načte z klávesnice do registru EAX 32bitové číslo v plovoucí řádové čárce
ReadDouble		st0	načte z klávesnice do registru st0 64bitové číslo v plovoucí řádové čárce
ReadString	EBX, EDI	EAX	načte z klávesnice řetězec znaků a uloží je na adresu danou registrem EDI, maximální počet znaků, které budou čteny je v registru EBX a počet skutečně přečtených znaků vrací v registru EAX

Knihovna RW32-2015: použití

```
%include "rw32-2015.inc"; vložíme soubor s funkcemi knihovny
                         ; datový segment místo pro data (proměnné)
segment .data
  ptrData DB "ahoj",0 ; "ptrData" ukazuje na hodnotu (byte) 6
                         ; kódový segment – místo pro kód
segment .text
                         ; vstupní místo programu
main:
                         ; instrukce s immediate operandem
  MOV ESI, ptrData
  CALL WriteString
  CALL WriteNewLine
                         ; výpis nového řádku (odskok na nový řádek)
                         ; do EAX uložíme (-1)_{10} = (111...1)_2
  MOV EAX.-1
                         ; vypíšeme binárně
  CALL WriteBin32
  CALL WriteNewLine
  CALL WriteInt8
                         ; vypíšeme se znaménkem hodnotu AL
  CALL WriteNewLine
                         ; vypíšeme se znaménkem hodnotu AX
  CALL WriteInt16
  CALL WriteNewLine
                         ; vypíšeme bez znaménka hodnotu AL
  CALL WriteUInt8
  CALL WriteNewLine
  CALL WriteUInt32
                         ; vypíšeme bez znaménka hodnotu EAX
  CALL WriteNewLine
  RET
                         ; konec programu
```